

Tjänsteställe, handläggare
Regionkansliet, Lennart Frommegård

Datum
2019-04-25

Beteckning
19RS1223

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

SOU 2018:74

Svar på remissen Lite mer lika, Översyn av kostnadsutjämningsen för kommuner och landsting (SOU 2018:74)

Inledning

Regeringen beslutade den 3 november 2016 att tillsätta en särskild utredare (dir 2016:91) med uppgift att göra en översyn av systemet för kostnadsutjämningsen för kommuner och landsting. Utredaren har i oktober 2018 överlämnat sitt slutbetänkande, ”*Lite mer lika. Översyn av kostnadsutjämningsen för kommuner och landsting (SOU 2018:74)*” till statsrådet Ardan Shekarabi.

Region Örebro län har utsetts till remissinstans och avlämnar härmed yttrande på utredarens slutbetänkande.

Bakgrund

Utjämningsystemets syfte är att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla kommuner och landsting att till sina invånare kunna tillhandahålla service oberoende av skattekraft och opåverkbara strukturella kostnader. I praktiken innebär det att alla kommuner och landsting ska kunna erbjuda en verksamhet på en genomsnittlig kostnadsnivå – givet strukturella förhållanden i respektive kommun/landsting – utan att skillnaden i skattesats blir alltför stor.

Utjämningsystemet för kommuner och landsting består av fem delar.

- Inkomstutjämningsen, som avser utjämna för skillnader i skattekraft och därmed möjligheten att finansiera verksamhet.

Postadress
Region Örebro län
Regionkansliet
Box 1613, 701 16 Örebro
E-post: regionen@regionorebrolan.se

Besöksadress
Eklundavägen 2, Örebro
Tel: 019-602 70 00
Fax: 019-602 70 08
Organisationsnummer: 232100-0164

- Kostnadsutjämningen, som avser utjämna för sådana skillnader i kostnadstryck mellan kommuner och landsting som beror på skillnader i demografi, gles bebyggelse och andra strukturella förhållanden.
- Strukturbidraget, som består av tidigare stats- och utjämningsbidrag av regionalpolitisk betydelse.
- Införandebidrag, som avser mildra de negativa effekterna vid större förändringar i utjämningsystemet genom att åstadkomma en gradvis anpassning till nya bidrags- och avgiftsnivåer.
- Regleringsbidrag/-avgift, som är lika med skillnaden mellan av riksdagen anvisade medel och ovanstående fyra delposter.

Utredarens uppdrag har varit att analysera i vilken utsträckning kostnadsutjämningsystemet fångar upp strukturella kostnadsskillnader och utifrån analysen föreslå angelägna förändringar. Områden som särskilt pekas ut är att uppdatera merkostnadsberäkningarna för gles bebyggelsestruktur, att analysera om kostnadsutjämningen i tillräcklig utsträckning tar hänsyn till effekterna av flyktingmottagandet samt att om möjligt förenkla systemet. I uppdraget ingår även att överväga behovet av införanderegler och föreslå nödvändiga författningsändringar.

Utredarens förslag

Utredaren föreslår en rad justeringar i kostnadsutjämningsystemet, där vissa avser utjämning mellan kommuner och vissa avser utjämning mellan regioner. Region Örebro läns synpunkter begränsas till att omfatta synpunkter på justeringar i utjämningsystemet för regioner.

Kostnadsutjämningen för regioner föreslås bestå av tre olika delmodeller. De är Hälso- och sjukvård, Befolkningsförändringar och den med kommunerna gemensamma delmodellen för Kollektivtrafik. Dagens delmodell Löner föreslås införlivas som en komponent i delmodellen för Hälso- och sjukvård.

Förenkling

Utredaren har haft i uppdrag att pröva möjligheten att förenkla systemet. Utredaren för ett resonemang om att det finns en spridd uppfattning att systemet är synnerligen svårt att förstå, vilket utredaren anser vara överdrivet. Skälen som framförs för den uppfattningen är att nuvarande system visserligen omfattar väldigt många parametrar, men att de var och en inte är komplicerade. Vissa förenklingar föreslås dock. Den tydligaste förenklingen är förslaget att det antal befolkningsgrupper som finns i den så kallade kostnadsmatrisen för hälso- och sjukvård minskas från 852 stycken till 22.

Region Örebro län ser positivt på att göra systemet mer överskådligt.

Aktualitet

Viss data, till exempel vissa kostnadsposter, som idag ligger till grund i kostnadsutjämningsystemet, är inte aktuella. En rad kostnadsposter har inte uppdaterats alls sedan den förra utredningen. Exempel finns på merkostnadsberäkningar som daterar sig till nittioalet och stora delar av kostnadsutjämnningen för hälso- och sjukvård baseras på kostnadsdata från 2008. Utredaren föreslår en rad uppdateringar av merkostnadsberäkningar inom olika delmodeller. Dessa medför i sig betydande skillnader mot dagens utjämnings. Utredaren föreslår vidare en högre grad av indexering än i nuvarande system i syfte att bibehålla systemets aktualitet under en längre tid.

Region Örebro län ser positivt på stävan att göra systemet mer aktuellt.

Socioekonomi

Utredaren föreslår att nuvarande variabel i kostnadsmatrisen för hälso- och sjukvård för andel av befolkningen som bor i småhus utgår, eftersom den speglar bebyggelsestruktur snarare än vårdbehov. Dessutom införs kompensation för skillnader i utbildningsnivå som anses vara en viktig socioekonomisk bestämningsfaktor för befolkningens hälsa.

Region Örebro län ser positivt på att modellen uppdateras med faktorer så att den bättre tar hänsyn till strukturella förutsättningar än befintliga faktorer.

Generella synpunkter

För vissa av regionerna får ett införande av den nya modellen en stor ekonomisk effekt. Delvis beror den ekonomiska effekten på en aktualisering av kostnadsdata, vilket i sig visar på vikten att en ny modell kontinuerligt uppdateras med aktuell data. Som tidigare framförts är Region Örebro län positiv till denna förändring.

Men, därtill uppkommer ekonomiska effekter också beroende på hur de olika komponenterna viktas i systemet, det vill säga vilka omfördelningseffekter de får. Genomförs förslaget kommer en större summa än tidigare omfördelas i systemet. Därtill medför föreslagna justeringar att intäkterna från utjämningsystemen för ett antal regioner får en betydligt större roll i finansieringen av verksamheten än tidigare, det vill säga relationen mellan bidraget från utjämningsystemen och inkomstskatt förändras. För en av de stora "vinnarna" bland regionerna från 26 procent till 33 procent. Samtidigt måste möjligheterna att bedriva en jämlik verksamhet också i geografiska områden med stark tillväxt värderas.

Region Örebro län ser en risk i att de stora ekonomiska effekterna, både positiva och negativa, för vissa regioner riskerar att undergräva såväl legitimiteten för systemet som möjligheterna att utkräva ansvar från de politiska ledningarna.

Mot bakgrund av detta föreslår Region Örebro län fördjupade och kompletterande utredningar och beräkningar rörande effekter av tillkommande faktorer i systemet.

För Region Örebro län

Andreas Svahn
Regionstyrelsens ordförande

Rickard Simonsson
Regiondirektör